

Stockholm 2016-02-04

Remissyttrande Översyn av Lex Laval (SOU 2015:83)

Ert ref/dnr: A2015/02501/ARM

Sveriges Byggindustrier är de enskilda byggföretagens bransch- och arbetsgivarorganisation och organiserar ca 3 100 bygg-, anläggning- och specialföretag med sammanlagt ca 90 000 anställda.

Sveriges Byggindustrier ansluter sig till vad Svenskt Näringsliv anfört i sitt remissyttrande (dnr 216/2015) av den 1 februari 2016 i dess helhet och vill därutöver särskilt anföra följande.

Allmänna synpunkter

Kommitténs har lämnat sina förslag i princip uteslutande för att tillgodose arbetstagarorganisationerna uttryckliga önskemål. Detta görs i huvudsak utan att ta hänsyn till den svenska arbetsmarknadsmodellen, gällande lagstiftning och tillämplig rättspraxis. Kommittén har i flera fall misstolkat, bortsett ifrån och i vissa fall misstolkat EU-direktiv samt praxis från EU- och EFTA-domstolarna. Flera förslag som läggs är således rättsstridiga och kommittén har även tagit sig friheten att lägga förslag i delar som inte ingår i uppdraget, vilket är anmärkningsvärt.

Sveriges Byggindustrier är bekymrade över kommitténs förslag, som kommer innebära försämrad transparens, förutsägbarhet och rättssäkerhet för utstationerande företag. Förslagen kommer att – enligt kommitténs egen bedömning – leda till färre utstationeringar. Detta kommer att medföra försämrad konkurrens samt att branschens kompetensförsörjning och dess behov av arbetskraft kommer att hotas. Regeringen har nyligen aviserat ett mål om att 700 000 nya bostäder ska byggas fram till 2025. Den svenska byggmarknaden kan inte ensam klara detta samhällspolitiska mål utan tillskott av både utländska företag och utländsk arbetskraft.

Mot bakgrund av det ovan anförda, avstyrker Sveriges Byggindustrier kommitténs förslag i dess helhet.

Synpunkter på utredningens förslag

Stridsåtgärder för att uppnå utstationeringsavtal

Sveriges Byggindustrier delar Svenskt Näringslivs och EIOs bedömningar att slopande av bevisregeln kommer att innebära dels hinder av den fria rörligheten, dels diskriminering av utländska företag. Förslaget medför inte heller några direkta fördelar för utstationerade arbetstagare. Förslaget är vidare oproportionerligt och i strid med EU-rätten.

Sveriges Byggindustrier vill såsom EIO också gjort framhålla att kommitténs förslag kommer att öka risken för stridsåtgärder i Sverige som redan har långtgående möjligheter att vidta stridsåtgärder och sympatiåtgärder. Med hänsyn till de generösa reglerna om sympatiåtgärder, kommer förslaget även öka risken för stridsåtgärder gentemot andra arbetsgivare på den svenska arbetsmarknaden.

Bevisregeln i 5 a § utstationeringslagen bör behållas. För det fall lagstiftaren ansluter sig till kommitténs förslag så bör det i vart fall kompletteras med ett förbud att vidta sympatiåtgärder för att driva igenom ett sådant utstationeringskollektivavtal.

Möjligheten till stridsåtgärder bör inte begränsas vid tredjelandsutstationering

Kommittén föreslår att förbudet mot stridsåtgärder i utstationeringssituationer gäller bara när den utstationerade arbetsgivaren är etablerad inom EES eller Schweiz. Rent EU-rättsligt finns det inte några problem med en sådan ordning, men kommittén har inte framhållit några som helst skäl till att företag skulle behandlas olika enbart utifrån vilket land de är etablerade i. Ett sådant skäl skulle exempelvis kunna vara att utstationerande arbetsgivare utanför EES-området i högre utsträckning åsidosätter minimivillkoren, vilket i så fall skulle kunna motivera utvidgade möjligheter att vidta stridsåtgärder. Något sådant har emellertid inte påvisats och inte ens påstås. Mot bakgrund av detta avstyrker Sveriges Byggindustrier förslaget.

Förknippa skyldigheten att lämna in kollektivavtalsvillkor med sanktioner

Kommittén föreslår att inte förknippa skyldigheten att lämna in kollektivavtalsvillkor med sanktioner. Som skäl för detta anger kommittén bl.a. att "Det kan vara svårt för en arbetstagarorganisation att på förhand [...]veta vilka villkor i ett central kollektivavtal som organisationen vill kräva". Kommitténs argumentation i denna del är svårbegriplig med avsaknad av en rimlig ansvarsfördelning. Generellt sett innehåller kollektivavtal ett antal bestämmelser, av vilka vissa utgör minimivillkor i utstationeringslagens mening. Villkoren ska enligt 5 a § utstationeringslagen enbart avse de bestämmelser om lön eller villkor som är preciserade i 5 § samma lag. Vilka dessa bestämmelser motsvarar i centrala kollektivavtal varierar inte, de kan dock förändras innehållsmässigt och nivåmässigt mellan olika avtalsår. Några svårigheter att precisera vilka dessa bestämmelser är i nationella kollektivavtal torde inte föreligga för de centrala arbetstagarorganisationerna, som är avtalstecknande part.

Inlämnade kollektivavtalsvillkor som förutsättning för stridsåtgärds tillåtlighet

Kommittén föreslår att inlämnade kollektivavtalsvillkor inte bör vara en förutsättning för en stridsåtgärds tillåtlighet. Som skäl till detta framför kommittén att "En nackdel med en sådan ordning [*dvs. inlämnade kollektivavtalsvillkor som förutsättning för stridsåtgärds tillåtlighet*] är att en arbetstagarorganisation som inte redan lämnat in kollektivavtalsvillkor skulle sakna möjlighet att utan risk för sanktion snabbt ingripa med stridsåtgärder[...]".

Ett utstationeringskollektivavtal kommer bara få omfatta de minimivillkor som enligt 5-5 a §§ utstationeringslagen kan krävas. En stridsåtgärds tillåtlighet kommer således vara beroende av innehållet i ett eventuellt utstationeringskollektivavtal. Om en arbetstagarorganisation skulle kräva sådana villkor som går utöver minimivillkoren enligt utstationeringslagen kommer stridsåtgärden att vara olovlig. En arbetstagarorganisation måste följaktligen senast i samband med att de verkställer konflikten kunna fastslå vilka minimivillkor som kan komma att utkrävas i ett utstationeringskollektivavtal. Det är inte troligt att en arbetstagarorganisation gör denna bedömning olika i varje enskilt fall och det är inte heller troligt att den bedömningen görs inför varje eventuell stridsåtgärd som ska vidtas. Om så ändå skulle ske kommer arbetstagarorganisationen likväl inte ha möjlighet till ett snabbt ingripande, då det som kommittén själv angett kan vara svårt att i förväg veta vilka villkor som kan komma att åberopas.

Arbetstagarorganisationerna måste ta sitt ansvar och ge in minimivillkor till Arbetsmiljöverket och någon form av sanktion måste införas om detta inte görs. Det lämpligaste vore att inlämnandet av korrekta minimivillkor skulle vara en absolut förutsättning för att stridsåtgärden ska vara tillåtlig. Om en arbetstagarorganisation inte har ingett korrekta minimivillkor till Arbetsmiljöverket, kommer det i så fall vara arbetstagarorganisationen själv som har förorsakat situationen att de inte kan vidta lovliga stridsåtgärder. Arbetstagarorganisationen kommer i sådant fall när som helst själv att kunna undanröja det hindret för att vidta tillåtna stridsåtgärder.

Arbetstagarorganisationen har blivit ålagda i lag att inge minimivillkoren enligt utstationeringslagen. Denna skyldighet ska man se till att arbetstagarorganisationerna följer, effekten av kommitténs ställningstagande kommer troligen leda till att arbetstagarorganisationernas motivation snarast minskar beträffande ingivande av entydiga minimivillkor. Kommitténs förslag i denna del bidrar inte till en ökad transparens utan skapar en rättsosäkerhet, då varken utstationerande företag, som arbetsgivare, eller utstationerade arbetstagare i förväg kan få information om tillämpliga minimivillkor. Om det införs en skyldighet att inge kollektivavtalsvillkor som förutsättning för stridsåtgärds tillåtlighet, kommer troligtvis de flesta arbetstagarorganisationerna inge dessa och den transparens som krävs av EU-rätten skulle bli mer tillfredställande.

Arbetsmiljöverket analyserar kollektivavtal

Kommitténs förslag innebär att Arbetsmiljöverket ska analysera minimivillkor i kollektivavtal, dock ska deras ställningstagande inte vara bindande.

Arbetsmiljöverkets ställningstaganden kommer riskera att skapa en stark normerande inverkan på tolkning och tillämpning av centrala kollektivavtal. Detta är ett tydligt inslag av myndighetsutövning som kommer sakna möjlighet till rättslig överprövning och det är främmande utifrån förvaltningsrättsliga principer. Enligt den svenska modellen ansvarar parterna på arbetsmarknaden för tolkningen och tillämpningen av kollektivavtal utan inblandning av statlig myndighetsutövning. Förslaget påverkar rättssäkerheten och rubbar partsautonomin.

Flertal kollektivavtal inom byggsektorn är komplexa särskilt vad gäller bestämmelserna om lön och andra ersättningar. I Byggavtalet finns ett ackordstvång som innebär att lönerna generellt sett förhandlas av arbetsgivare och eventuella berörda arbetstagar- och arbetsgivarorganisationer på varje enskild arbetsplats. I Byggavtalet finns 26 löneområden och mellan dessa områden och verksamma företag finns stora löneskillnader. I de olika kollektivavtalen i bygg- och installationssektorn finns åtminstone ett femtiotal olika yrkesroller med särskilda minimilönenivåer. Många av dessa arbeten utförs av företag som är specialiserade inom särskilda segment och med skilda verksamhetsupplägg. Sveriges Byggindustrier har en klar uppfattning om minimilönenivåerna i våra kollektivavtal. Arbetstagarorganisationerna som är våra motparter har inte ingivit några minimivillkor till Arbetsmiljöverket och deras bedömning om vad som utgör minimilön och minimivillkor skiljer sig avsevärt från vår uppfattning. Sammanfattningsvis, innebär detta att det krävs stor kunskap och kompetens inom både branschen och kollektivavtalens funktion och systematik för att kunna analysera dessa, något som Arbetsmiljöverket saknar.

Det förhållandet att Arbetsmiljöverkets uppfattning inte föreslås vara bindande, kommer medföra att bristen på transparens och förutsägbarhet inte kommer att undanröjas. Ett utstationerat företag, som tillämpar villkor som enligt Arbetsmiljöverkets uppfattning utgör minimivillkor enligt ett tillämpligt nationellt kollektivavtal, riskerar alltså att utsättas stridsåtgärder för villkor på högre nivå om berörd arbetstagarorganisation inte delar Arbetsmiljöverkets bedömning.

Sammanfattningsvis, avstyrker Sveriges Byggindustrier förslaget att Arbetsmiljöverket ska analysera kollektivavtal. Lämpligen bör föreslås att Arbetsmiljöverket kan förelägga arbetstagarorganisationerna vid äventyr av vite att inkomma med villkoren, sker inte detta ska stridsåtgärder som vidtas med stöd av utstationeringslagen vara olovliga.

Stockholm som ovan
SVERIGES BYGGINDUSTRIER

Mats Åkerlind
vice verkställande direktör och förhandlingschef